

_____ André Ferenc

SZÁZHÚSZ CSIKORGÓ TÉLEN ÁT

HANGJÁTÉKOK JÓZSEF ATTILÁRA

A Babits-változat

GYÓNÁS

Magam emésztvén ébren ében éjben,
leltározom megannyi vágyam, vétkem,
mint hangyasor, emléksereg cikáz
s goromba gondolat, lehúz a láz
vad vergődésbe, mintha verset irok,
fürgén forog fejemben félelem,
harsány hibák, mint ficánkos szatirok,
át-meg-átszövik letűnő életem,
megannyi botlás, borzongató emlék,
furdal a kérdés: mi lét és mi nem-lét?

Miért a dics, karcsú kitüntetések?
Midaszi érintésük égve éget.
Számít-é, hány óra, nap van hátra,
s hát még, hogy hányszor szállt bamba bántás
reám, ha szállt tőlem is, mint az áldás?
Előbb-utóbb pecsétes pusztulásra
készülni kényszerül, ki félve él.
Többé nem érint más, pusztán a szél
simul fáradt, gyűrött, nehéz kezéhez.
A képlet: Isten tervez, ember vétkez,
s a Föld forog. Ez így determinált.
Dobjon követ, hibát ki nem csinált.

Én, ki a mindenséget versbe szedtem
önmagamból, s nevükön neveztem
az isteneket, földeket s egeket,
illatot, zenét s a tarka színeket,
s lám, egy nap megilletődve lestem
a Széna-térnél váró villamoson,
hogymint köszöntésed félve felém oson,
fogadtam, ám bár ridegen és resten.
Pedig lelkemben fakó már a tetted.
Mebántottál, mert morog, mar, makog,
vicsorg vadul fogával mind, ki retteg.
Bűnös vagy? Igen. Én is az vagyok.

Torkom a szó süket, sivár sirhelye,
midőn e néma perc pompája tovatűn,
bárány-erény-bundába búj a bűn.
Én jót keresve levék komor tetthelye
tévedésnek, hájas holló-hiúságnak,
s miképp kifúlt madár örvendez ágnak,
vagy szél fuvallatának, forrásnak csermelye,
fűszál futó bogárnak, formának költemény,
úgy mosolyg rám bűnöm, mit örököltem én,
gyöngeség, betegség, kór testamentumát
próbáltam elterelni, lágyan gondolni rád,
de lám, inamba szállt gőg, heveny hódolat,
hogymint ne hordja szél rám zsarnokság szagát,
akarását, mellyel kifényezné magát,
visszakozván visszaléptem. Boldogabb
nem levék, csupán vakabb és ostobább,
tévedésem töre újra szíven szúr.
Minek is szabadkoznék most tovább:
vágytam rá, de féltem úrabbnál úr
leszek, s netán a költőnél is költőbb.
Vezeklenem kevés egy emberöltő.

Engem ki érintett kezével, ragadt
utána újja, mert szelíd szurok
csupán a szívem, nem színes smaragd.
Meleg, ha járja át, csupán emlékül.

Száraz lelkem karó és azon ékül
vár varasbéka vartyogva rútul,
rejtőzködik csupán, elbújva bútól.
Hízolg felém a bűn, botor kevélység
kioltni eszmét, szépet és igazt.
Taszít az ég, megrág, kiköp a mélység.
Vers, magány, élet tanít szeretni azt.
Kivül a mindenség, belül magam vagyok.
Alkony, hajnal reám már nem ragyog.
Elültek, elvonultak cseplő ostromok,
s mit élet épített, ott most romok.

Bűnről fecseg, ki cselekedni gyáva,
kihalt kísértetkastély fellegvára.
Hát kérlel e szomorú, szikár alak,
Téged, ki ön-fogságában is szabad,
ki szavakra férceltél foltos szárnyakat:
oldozz föl, miképp föloldoztad magad.
Néked, kinél költőbbet e világon
a hét földrészt bejárva sem találnál,
lám, hűnyt pillád alól kiszállt az álom.
Holtabb vagy te a hideg halálnál.

Hódolat nem illet, csupán bírálat.
A szív üszkös tüzét oltja a józan ész,
s haragból szelidül lágy megengedés.
Imént ki fogvicsorgva rítt, csak éhes állat,
karmol, harap, szorong, hogy túl kevés,
gyomrát ha tölti, úgy elül a zendülés.
Elűzni borongást, baráti borral kinállak.
Máshová igyekszünk, mégis egyfelé.
Mért ragadna kardot, imént ki ünnepelé?
Ha mégis ellenünkre hadak tartanak,
s föllázad ellenünk gyulékony népharag,
s egyként szorít kínzó kezébe kést,
hátam hátadnak vetve küzdök inkább.
Őrizzük egymást, mint csaló a titkát.
Profétáknak e földön nem jár üdvözülés.

Boldogok csupán, kik nyugton ülnek,
rajtunk riadt remény sem könyörülhet,
mert arcunk: mindenség tiszta tükre.
Szavaktól izgatott, nehéz szivünkre
lásd, sulyos, sűrű sötét vonul,
s minden dühödt, fekete lángra gyúl.
Fekete tűz emészti, rágja, perzseli
szivünkben azt, mi eszme, s emberi!
Sötét lángok nyelve nyaldos, mint a só
majom, tehén, s szörnyü szomját érezvén
abbahagyni képtelen: ilyek vagyunk,
kik líra zord hullámain evezvén
újra s újra belémártjuk agyunk
tinta vonzó, sötét tengerébe.
Hiába más az út, de egy a vége:
szó hűtlenül. És cserbenhagy a nyelv.
Sok karcsapás közt elgyötört az elv,
a test csikorg, s elménk is nyűgve birja,
dalunk helyettünk hárfá húrja írja.

Pojáca prédikátorok fölavatják
szentjeik, s a vért, velőt felitatják.
Cselszövéseik e tájra ráterülnek,
mint verejtéktől nyirkos bársonytakaró.
Rendeletbe fogják, mi gyász, mi ünnep,
s egybe mossák ki jót, s ki rosszatakaró.
Mit ér harminc ezüst, mit ér a pengő,
ha nincs már érc, repedt a cimbalom!
Fárad a húr, zenéje tompán csengő
kondulás csupán, kegyetlen irgalom.

Hiába száll vágy bódító, lila
méregébe mártva szó tüzes nyíla
parány fényt lopni örök éjszakába,
lángja lobbanása mind hiába,
mert, jaj, az ür-sötétből indul egyszer,
s végül sötétbe tér a szó, meg a
mondat, költő, hát hiába verekszel,

mert egy az alfa és az ómega.
Hiába vársz tündöklő diadalra,
hiába tárod szádat ki a dalra,
csak csönd fogad. Így múlat aki árva.
Virágzó vágyak koszorúja csalfa.
Ki költő, csupán saját sirjába halva
születhet e bús, mostoha világra.

Jó hercegem, hát utolért a tél.
Emberré vágytál lenni. S lám, legenda lettél.
Hát minek a vétkek, a vér, a babér,
minek a cím, palást, aranyalma,
minek az ármány az átkos jogarér,
minek az érdek illanó hatalma,
minek a hűbér, csalárd béke minek,
minek a várnép, ha várad oly hideg,
mint komor, kísértetjárta kriptá,
s átjárja csontod holt királyok titka:
hiába tankok, bombák és a króm,
teher a korona és tüskés a trón.

Te némaságba hullva föld alatt.
Hozzám is hűtlen lettek a szavak.
Torkom kapar, csikar, de szólni képtelen.
Szavakra születtem, s szótlanság végzetem.
Hosszú hallgatásba hantolt verseink
lesz-é, ki ajkán remegve mondja ki?
Hajt-é rügyet, virágot, ki tudná mondani?
Nyugtot nem lel a vers se bent, se kint.
Hol csitít, vigasztal, hol martalékul ejt,
hol árnyát ledobván föl, a fényre tér.
Isten bocsát, békül; az ember felejt.
A költők halnak, a költészet él!